

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/163

Karar No.:1965/36

Karar tarihi:8/6/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:4.10.1965/12117

Dâvacı : Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu.

Dâvanın konusu : 1 Mart 1926 günlü ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 6123 sayılı Kanunla değişik 486 nci maddesinin 2 nci fıkrasındaki "dâva ile ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti mutazammın yazı ve sözler yukarıdaki fıkra hükmünden hariçtir." hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğundan iptaline karar verilmesi isteminden ibarettir.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 8/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede :

Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu Genel Kurulunun 14/2/1963 gününde ve 57 nci birleşiminde verdiği kararda, dâva konusu kanun hükümlerinin iptali için dâva açılacağı belirtilmemiş olduğundan işbu kararda sözü geçen önerge ve eklerinin onanh örneklerinin 15 gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına karar verilmiş ve süresi içinde eksikliğin tamamlandığı ve gönderilen önergedeki listenin 13 sıra numarasında Türk Ceza Kanununun 486 nci maddesinin de iptali istenen kanunlar arasında yer aldığı görülmüş olduğundan esasın incelenmesine 15/4/1963 gününde karar verilmiş olmakla dâva dilekçesi, hazırlanan rapor, iptali istenen kanun hükmü ve Anayasa'nın ilgili maddeleri ve Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

GEREKÇE :

Türk Ceza Kanununun 6123 sayılı kanunla değişik 486 nci maddesi şöyledir :

Madde 486 - "Tarafların veya vekil, müdafî, müşavir yahut kanuni mümessillerinin bir dâva hakkında kaza mercilerine verdikleri dilekçe, lâyiha veya sair evrakın yahut yaptıkları iddia ve müdafaaların ihtiva ettiği hakareti mutazammın yazı ve sözlerden dolayı takibat yapılamaz.

Dâva ile ilgili olmayan ve ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti mutazammın yazı ve sözler yukarıdaki fıkra hükmünden hariçtir.

Birinci fıkrada yazılı hallerde selâhiyetli kaza mercilerince kanunen muayyen olan inzibati tedbirlerden mada tecavüze uğrayanın talebi üzerine tazminata hükmedileceği gibi hakareti mutazammın yazı ve sözlerin evrak ve zabıtlardan kısmen veya tamamen kaldırılmasına da karar verilebilir."

Maddenin birinci fıkrasıyla, tarafların veya vekil, müdafî müşavir yahut kanunî mümessillerinin bir dâva hakkında kaza mercilerine verdikleri dilekçe, lâyiha vesair evrakın yahut yaptıkları iddia ve müdafaaların ihtiva ettiği hakareti muntazammın yazı ve sözlerden dolayı takibat yapılamıyacağı esası konmuştur.

Maddenin ikinci fıkrasıyla da, dâva ile ilgili olmayan ve ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti mutazzammın yazı ve sözler birinci fıkra hükmünden hariç

Esas No.:1963/163
Karar No.:1965/36

tutulmuştur. Bu fıkra hükmü, alındığı italyan Ceza Kanununda ve Ceza Kanunumuzun ilk şeklinde bulunmamakta idi. Bu hükümler maddeye "ikinci fıkra olarak" 6123 sayılı kanunla konmuştur.

İptali istenen kısım; bu fıkradaki "ve ilgili olduğu takdirde dahî iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti muntazammın yazı ve sözler yukarıdaki fıkra hükmünden hariçtir" hükmüne münhasırdır.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının, temel haklar ve ödevler başlığını taşıyan ikinci kısmının ikinci bölümünde hak arama hürriyeti başlıklı 31 inci maddesinde "herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri Önünde davacı veya dâvâlı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir" hükmü yer almıştır. Anayasa tasarısındaki metin "herkes, bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri Önünde davacı veya dâvâlı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir" şeklinde iken Temsilciler Meclisindeki görüşmelerde; yargı mercileri önünde davacı veya dâvah olarak faydalanılacak vasıta ve imkânların meşru vasıta ve imkânlar olması lâzım geldiğinden ve kanunda gösterilen vasıta ve imkânları sınırlı da olabileceğinden, bütün meşru vasıta ve İmkânlardan istifade suretiyle diye değiştirilmesi ileri sürülmüş ve madde bu esasa göre değiştirilerek kabul olunmuştur.

Görülüyor ki Anayasa'nın kabul ettiği esasa göre iddia ve savunma hakkının kullanılması ancak meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle olacaktır. Buradaki "meşru" kelimesinin, kanunda gösterilen usuller deyiminden daha geniş anlamı ifade etmek maksadıyla metne konduğu anlaşılmaktadır.

Davacı dilekçesinde, savunma dokunulmazlığının tam olmak gerektiğini ve iptalini istedikleri hükmün bu dokunulmazlığı ciddi surette engellediğini ve iddia ve müdafaa sınırı içinde kalan bir hususun kasıt unsuru bakımından hakaret teşkil etmesi imkânsız olup bu sınırın aşılmasına karşın faile ceza verilmemesiyledir ki, dokunulmazlığın yaratılabileceğini ve anti demokratik kanunları tesbitle görevli ilim komisyonu tarafından da kabul edildiği üzere bu hükmün Anayasa'nın 31 inci maddesinde yer alan savunma hakkına aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemiştir. Üyelerden bir kısmı da iddia ve savunma sınırının nerede başlayıp nerede biteceğinin belli bir ölçüsü olmaması sebebiyle yargı mercileri önünde iddia ve savunmada bulunan kişileri endişeye ve tereddütlere düşüreceği ve bu halin de bu hakların tam olarak kullanılmasını önleyebileceği düşüncesiyle hak arama hürriyetini kısıtlamakta, olan bu hükmün iptali gerektiği görüşünde bulunmuşlardır.

Gerçekten iddia ve savunma hakkının her türlü etkiden uzak olarak kullanılması esastır. Bir dâvada tarafların yargı mercileri önünde iddia ve savunmalarını kaygıya kapılmadan, serbestçe yapmaları gerekir, iddia ve savunma sınırı içinde kalan hakaretin suç teşkil etmemesi olayda hakaret kastının bulunmamasına değil, adaletin tam olarak yerine getirilmesi sebebine dayanır. Bu bakımdan bu serbestlik, dâvanın aydınlığa kavuşmasına, diğer bir deyimle, hakkın meydana çıkmasına yol açma amacına hizmet etmelidir. Anayasa'nın öngördüğü meşru vasıta ve yollara ancak böylelikle başvurulmuş olur. Fakat bir dâva sebebiyle söylenmesinde ve yazılmasında zorunluk bulunmayan yani dâvanın aydınlığa kavuşmasında ve hakkın meydana çıkmasında etkisi olmayan hakaretlerde bulunulmasında elbette meşruluk vardır denemez, işte böyle bir halde iddia ve savunma sınırı aşılmış olacağından haysiyetler de korunmamış olur. Bu bakımdan sözü edilen hüküm, yargı mercileri önünde iddia ve savunmada bulunan kişileri korkutacak ve tereddüte düşürecek ve bu yüzden de onların söylemeleri ve yazmaları gereken bir hususu söylemekten veya yazmaktan alıkoymak bir nitelik taşımamaktadır.

Dâvada iddia ve savunma sınırının aşılp aşılmadığının takdiri hâkime ait olacaktır ve bu durum, "Kanunsuz suç ve ceza olmaz" prensibine de aykırı düşmez.

Esas No.:1963/163
Karar No.:1965/36

Bu sebeplerle iptali istenen hüküm Anayasa'ya aykırı olmadığından, dâvanın reddi gerekir.

Sonuç :

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 6123 sayılı kanunla değişik 486 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ve dâva ile ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti mutazaramın yazı ve sözler yukarıdaki fıkra hükmünden hariçtir." hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve dâvanın reddine Başkan Lûtfi Akadlı ve Üyelerden Rifat Göksu, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş ve Ekrem Tüzemen'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile 8/6/1965 gününde karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Lûtfi Akadlı	Cemalettin Köseoğlu	Asım Erkan	Rifat Göksu

Üye	Üye	Üye	Üye
İbrahim Senil	İhsan Keçecioglu	A. Şeref Hocaoglu	Salim Başol

Üye	Üye	Üye	Üye
Celâlettin Kuralmen	Hakkı Ketenoglu	Fazıl Uluocak	Sait Koçak

Üye	Üye	Üye
Muhittin Gürün	Lûtfi Ömerbaş	Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasa, "31" inci maddesine "hak arama hürriyeti" başlığı altında "herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya dâvâlı olarak, iddia ve savunma hakkına sahiptir" hükmünü koymuş ve böylece "iddia ve savunma hakkını" kişinin temel hakları arasına almış bulunmaktadır. Diğer taraftan Anayasa'nın "11" inci maddesine göre bu hak, ancak Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak sınırlanabilir ve özüne de dokunulamaz.

Dâvada sözü geçen Türk Ceza Kanununun "486" ncı maddesi tarafların iddia ve savunma haklarını düzenleyen bir maddedir. Bu maddenin birinci fıkrasında "tarafların veya vekil, müdafî, müşavir veyahut kanuni mümessillerinin bir dâva hakkında kaza mercilerine verdikleri dilekçe, lâhiya veya sair evrakın yahut yaptıkları iddia ve müdafaaların ihtiva ettiği hakareti mütazammın yazı ve sözlerinden dolayı takibat yapılamaz." denildikten sonra "dâva ile ilgili olmayan ve ilgili

Esas No.:1963/163
Karar No.:1965/36

olduğu takdirde dahî iddia ve müdafaa hududunu aşan hakareti mutazammın yazı ve sözler yukarıki fıkra hükmünden hariçtir." şeklinde bir fıkra ilâve edilmiştir. İşte, bu fıkroda yer alan ve "dâva ile ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdâfaa hududunu aşan" hakareti mutazammın yazı ve sözleri, maddenin birinci fıkrasında mevcut savunma dokunulmazlığından hariç tutan hükmün Anayasa'nın "31" inci maddesine aykırı bulunduğu iddia edilmektedir. Bu hüküm, esasen Ceza Kanunumuzun mehazı olan italyan Ceza Kanununda bulunmadığı gibi Türk Ceza Kanununun, ondan iktibas edilmiş olan "486" ncı maddesinin ilk şeklinde yer almamıştır. Sonradan, 6123 sayılı kanunla yapılan değişiklik sırasında konulmuştur.

Bu fıkraya göre, gerçekten iddia ve savunma hürriyeti, iddia ve savunmanın hududları ile sınırlanmaktadır. Halbuki, iddia ve savunma hudutları içersinde kalan hususlar için böyle bir dokunulmazlık hakkının kabulüne lüzum ve ihtiyaç da yoktur. Zira iddia ve savunmanın icap ettirdiği ve meşru kıldığı hususlarda, hakareti mutazammın olsalar dahi, kasdın bulunmaması dolayısıyla bir suçtan bahsetmek imkânı olmamak iktiza eder. Asıl, iddia ve savunma hududunun aşıldığı iddia olunan hallerdedir ki, iddia ve savunma hakkını himaye bakımından bir dokunulmazlık söz konusu olabilir. Haddizatında, iddia ve savunma hakkında bir sınır ve onun nerede başlayıp nerede bittiğini tâyin eden sarih bir ölçü bulmak da mümkün değildir. Bu sınır, iddia ve savunmanın mahiyetine göre değişebileceği gibi sanıklara, davacılara, bunların müdafilerine ve nihayet hâkimlere göre de değişebilir. Yani daima takdire bağlı bir husustur. Binaenaleyh tâyin ve tesbiti indi kalacak bir keyfiyettir. Her an bu gayri sabit sınırı aşmamak gayret ve endişesi, bundan mütevellit tereddütler savunmayı bağlayacaktır. Bu sebeple sözü geçen dâva konusu hüküm, savunma hakkının lâıyıkı ile kullanılmasına engel teşkil edecek bir mahiyet taşımaktadır. Halbuki, Anayasa'nın yukarıda işaret olunan "31" inci maddesi herkese meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya dâvâlı olarak İddia ve savunma hakkını tanımaktadır. Anayasa'nın müzakeresi sırasında yapılan konuşmalardan da "meşru vasıta ve yollar" tâbirinden "hukuk nizamına uygun vasıta ve yollar" ın kastedilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla "486" ncı maddenin kabul ettiği savunma hürriyetini, dâva konusu hükümde olduğu şekilde ceza müeyyidelerinin tehdidi altında kullanılamaz bir halde bırakmayarak, onu inzibati veya hukuki vasıta ve tedbirlerle tanzim etmenin, Anayasa'nın "31" inci maddesinin sözüne ve ruhuna daha uygun ve bu sebeple dâva konusu hükmün Anayasa'nın zikri geçen maddesine aykırı bulunduğu kanaatinde olduğumuzdan bu hükmün iptali gerektiği reyindeyiz.

Başkan
Lûtfi Akadlı

Üye
Rifat Göksu

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Ekrem Tüzemen